

AVFALLSHANTERING I SABO-FÖRETAG

Exempelsamling

INNEHÅLL

FÖRORD	3
ERFARENHETER AV AVFALLSHANTERING I SABO-FÖRETAGEN	4
För statistik på avfallet och följ upp!	4
Information och kommunikation med hyresgäster	5
Ideella krafter och arbetsmarknadsstöd	5
Rent, snyggt och ordning i soprummen	5
EXEMPELSAMLING	6
Alingsåshem AB	6
Bostaden i Umeå AB	7
Bostadsstiftelsen Platen	8
Botkyrkabyggen AB	9
Eskilstuna Kommunfastigheter AB	10
Fastighets AB Förvaltaren	11
Gavlegårdarna	12
Gårdstensbostäder	13
Helsingborgshem AB	14
Lund Kommuns Fastighets AB	15
Mitthem AB	16
Morastrand AB	17
Stångåstaden AB	18
Varbergs Bostads AB	19
Vilhelmina Bostäder AB	20
Väsbyhem AB	21
Växjöhem AB	22
Älvkarlebyhus AB	23

Grovsoprummens tid är förbi och källsorteringsrummen tar över.

FÖRORD

Många SABO-företag arbetar hårt med avfallshanteringen och det kräver mycket resurser. Miljöarbetet i företagen och kraven i samhället har också lett till att allt fler avfallsfraktioner ska sorteras och att fraktionerna sammansättning kan ändrats över tiden.

För att belysa de problem som kan uppstå och för att visa goda exempel har SABO intervjuat 18 medlemsföretag för att komplettera den information vi får via SABOs miljöenkät. Det utvalda företagen är både stora och små, samt finns i olika delar av landet. Den här rapporten ska ge en bild av hur situationen är i SABO-företagen och är ett underlag för erfarenhetsutbyte.

Intervjuerna visar en samstämmig bild: grovsoprummens tid är över och källsorteringsrummen tar över. Detta bekräftas även av SABOs miljöenkät, se faktabara. Avfallshanteringen är dyr, det är svårt att nå ut till hyresgästerna och det är svårt att få rena fraktioner. Det finns företag som är nöjda och tycker att det fungerar tillräckligt bra, men även dessa lägger stora resurser på att det ska fungera.

Intervjuerna är genomförda av Sofia Lindgren under våren 2009 och hon har också skrivit rapporten.

Patrizia Finessi, projektledare för miljöfrågor, SABO

Uppgifter från SABOs miljöenkät 2008

Drygt hälften av SABO-företagen, 54 procent, erbjuder sina hyresgäster insamling av grovavfall. Detta sker genom insamling i grovsoprum, 28 procent, eller genom mobil insamling/containrar. Övriga företag, 46 procent hänvisar de boende till kommunens Återvinningscentral.

En majoritet av SABO-företagen, 80 procent, erbjuder fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper och köper insamlingen av entreprenörer, trots att det är producentansvar på dessa fraktioner. I genomsnitt har 88 procent av hushållen boende i SABO-företagen fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper inom 400 meter.

En stor del av SABO-företagen erbjuder insamling av batterier, ljuskällor, elavfall och farligt avfall. Insamlingen finns inte alltid i alla bostadsområden på grund av platsbrist.

Fraktion	andel företag
Insamling av grovavfall	54 %
Förpackningar och returpapper	80 %
Batterier	76 %
Glödlampo	60 %
Lågenergilampor	55 %
Lysrör	54 %
Elavfall	40 %
Farligt avfall	20 %

ERFARENHETER AV AVFALLSHANTERING I SABO-FÖRETAGEN

Intervjuerna i några SABO-företag visar att det finns ett stort intresse för källsortering och företagen lägger ner stora resurser för att få det att fungera så bra som möjligt.

En trend bland SABO-företagen är att grovavfallshanteringen ska avvecklas om det går, därför att det tar för mycket resurser. Samtidigt vill en del företag erbjuda sina hyresgäster en god service, för det finns boende som har svårt att transportera avfallet själva till återvinningscentralen, antingen för att de är gamla eller för att det är få som har egen bil. Här finns det utrymme för nya kreativa lösningar som ger tillräckligt god service, men ändå inte innebär att företaget behöver ha ett permanent grovsoprum.

Information och kommunikation med hyresgäster tar mycket tid och underlättas av att personalen som har

kontakt med hyresgästerna också får relevant utbildning, både i kommunikation och om avfallsfrågor. Företagen provar sig fram för att hitta effektiva informationssätt. Kundtidningen och hemsidan är vanliga fora för att föra ut information. Ibland genomförs kampanjer riktade till en viss målgrupp, t ex barn- och ungdomar, eller till ett bostadsområde där det inte fungerar tillräckligt bra.

Återkoppling om hur det fungerar, bra eller dåligt, är viktiga för både hyresgäster och för personalen. För att kunna göra den återkopplingen för företagen statistik, genom att till exempel mäta mängden avfall eller att dokumentera statusen i soprummen. Dokumentationen av soprummen kan göras både med enkla checklistor och med fotografier. Genom uppföljning får företaget underlag för erfarenhetsutbyte och kommunikation med hyresgäster.

Här är några tips för att få grovinsamling och källsortering att fungera smidigare.

FÖR STATISTIK PÅ AVFALLET OCH FÖLJ UPP!

- ✓ Mät mängden restavfall! Genom att ta fram nyckeltal på avfallsmängderna får företaget en indikation på hur bra avfallet sorteras. Till exempel kg per lägenhet och vecka/månad, kvartal eller liter per lägenhet och vecka/månad, kvartal.
- ✓ Genomför plockanalyser! Det visar kvalitet på det sorterade avfallet.
- ✓ Gör en enkel rapportering av hur det ser ut i soprummen, så det är möjligt att följa upp om man genomför åtgärder.
- ✓ Fotografera där källsorteringen inte fungerar.

ANNICKA ISTEMO

Använd resultatet för att gå ut med riktad information till de boende där det finns problem.

Använd resultatet för att gå ut med riktad information till de boende där det finns problem. Lyft fram goda exempel i kundtidningar. Använd informationen för jämförelse intern uppföljning i företaget. Det ger möjlighet till att utbyta erfarenheter och förbättra arbetssätten internt genom att lära av varandra.

INFORMATION OCH KOMMUNIKATION MED HYRESGÄSTER

Informera på olika sätt som kompletterar varandra. Alla människor är olika och tar in information på olika sätt. Här är några exempel på hur informationen kan föras ut:

- ✓ Knacka dörr och genomför personliga möten
- ✓ Skriftlig information gärna på olika språk
- ✓ Information på hemsidan
- ✓ Information på DVD-skiva
- ✓ Kampanjer
- ✓ Aktiviteter riktade till barn och ungdomar, till exempel sommarklubbar, skolor, tävlingar
- ✓ Avfallsinformationen till nyinflyttade hyresgäster
- ✓ Utbildade personalen i avfallshantering och hur man kan engagera hyresgästerna att sortera bättre.

IDEELLA KRAFTER OCH ARBETSMARKNADSSTÖD

- ✓ Använd er av arbetsmarknadssatsningar i kommunen och erbjud praktikmöjligheter i bostadsföretaget. Det kan vara ett sätt att erbjuda arbetsplatspraktik och samtidigt engagera personer för att hjälpa till i soprummen och informera hyresgäster.
- ✓ Engera hyresgäster och erbjud dem hämtning mot viss motprestation:
 - Bostadsföretaget betalar för hyra och tömning av en container som placeras ut i utbyte mot att den lokala hyresgästföreningen ansvarar för nyckeln till containern.
 - Köp in ett släp som hyresgästerna kan låna för att transportera bort sitt grovavfall
- ✓ Samarbeta med någon ideell organisation eller loppmarknad i syfte att öka återanvändningen av grovavfall som annars hade slängts.

RENT, SNYGGT OCH ORDNING I SOPRUMMEN

- ✓ Håll ordning i soprummen. Ett rent soprum tenderar att få hyresgästerna att hålla rent bättre efter sig själva. Därför är det viktigt med regelbunden översyn och städning av soprummen.
- ✓ Gör soprummen fina: målade väggar, ljusa färger och snygga informationstavlor förbättrar sorteringen.
- ✓ Utöka öppettiderna i bemannade grovsoprum vid in- och avflyttningshelger då mest grovsopor genereras.
- ✓ Använd bemannade mobila insamlingar/containrar. Personalen kan både hjälpa till med sortering och informera hyresgäster. Det ökar möjligheten för hyresgäster att sortera rätt och samtidigt minska utomstående att lämna sitt avfall.

EXEMPELSAMLING

Alingsåshem AB	6
Bostaden i Umeå AB	7
Bostadsstiftelsen Platen	8
Botkyrkabyggen AB	9
Eskilstuna Kommunfastigheter AB	10
Fastighets AB Förvaltaren	11
Gavlegårdarna	12
Gårdstensbostäder	13
Helsingborgshem AB	14
Lund Kommuns Fastighets AB	15
Mitthem AB	16
Morastrand AB	17
Stångåstaden AB	18
Varbergs Bostads AB	19
Vilhelmina Bostäder AB	20
Väsbyhem AB	21
Växjöhem AB	22
Älvkarlebyhus AB	23

ANDERS F. JOHANSSON

ALINGSÅSHEM AB

I Alingsåshem har alla hyresgäster möjlighet att sortera ut kompost- och restavfall. För övrig källsortering hänvisas hyresgästerna till producenternas system eller till kommunens återvinningscentral. Alingsåshem arbetar aktivt med få FTI, Förpacknings- och tidningsinsamlingen att ställa ut återvinningsstationer nära eller i sina bostadsområden. Alingsåshem upplåter mark till återvinningsstationerna, och FTI sköter dem. I några få områden finns insamling av glas och returpapper som bostadsföretaget sköter i egen regi. Alingsåshem har mål för att minska mängden restavfall. 2008 var mängden restavfall 65,5 kg per lägenhet och vecka. 2009 ska mängden ha minskat till 64,9 kg per lägenhet och vecka. Detta ska genomföras dels genom information till hyresgästerna så att de källsorterar mer, dels genom fortsatta samtal med FTI, för att få till fler återvinningsstationer.

Ingen hämtning av grovavfall – både för- och nackdelar

Kommunen ställer inget krav på att bostadsföretaget ska erbjuda hyresgästerna hämtning av grovavfall, och grovsoprummen har avvecklats sedan några år tillbaka. Alingsåshem hänvisar hyresgästerna till kommunens återvinningscentral med sitt grovavfall. Anledningen till detta var att sorteringen var dålig och att det var oordning i grovsoprummen. En nackdel med att hyresgästerna själva måste transportera bort sitt grovavfall är att en del avfall dumpas i bostadsområdena. Alingsåshem använder sig av husvärdar och fastighetsskötare som vecko- eller månadsvis städar utrymmen från grovavfall för att brandsäkerheten ska kunna följas.

Samarbete med Hyresgästföreningen

Alingsåshem är inte nöjda med den nuvarande sop- och grovavfallssituationen utan ser flera områden som kan förbättras. Till exempel fungerar det inte så bra med kompostfraktionen eftersom en del lägger i hushållssopor och gör komposten i princip oanvändbar. För att försöka förbättra sophanteringen i bostadsområdena har Alingsåshem bland annat inlett ett samarbete med Hyresgästföreningen för att nå ut bättre med information till hyresgästerna.

Åtgärder som vidtagits är bland annat:

- Skriftlig information till hyresgäster om deras ansvar och plikt att själva transportera grovsopor till kommunens återvinningscentral.
- Information om sortering på bostadsföretagets hemsida.

Alingsåshem AB

Antal lägenheter 3 382

Uppgiftslämnare Johan Fogelquist, driftschef

Sortering

- ✓ Matavfall till kompostering
- ✓ Glas och tidningar i något område

För övrig sortering hänvisas boende till kommunens återvinningscentral och producenternas återvinningsstationer.

BOSTADEN I UMEÅ AB

CHARLOTTA JAKOBSSON

Bostaden i Umeå arbetar aktivt med att kunna erbjuda sina hyresgäster soprum som inbjuder till källsortering, vilket resulterade i att ett av deras soprum 2008 blev utnämnt till "Umeås bästa soprum". Sortering av matavfall införs stegvis, en process som ska vara färdig 2010. Matavfallet går till biogasframställning via kommunen. Sorteringen av matavfall har förbättrats sedan mjukplast har börjat sorteras tillsammans med hårdplast, även om det fortfarande inträffar att avfall hamnar fel.

Bostaden tillhandahåller full sortering i de flesta soprummen vilket innefattar förpackningar, returpapper, batterier och ljuskällor. De soprum som inte har tillräckligt med utrymme saknar metall- och plastfraktionerna.

Under våren 2009 kommer det även bli möjligt för hyresgästerna att sortera halogen- och glödlampor i soprummen. Bostadsföretaget har inga grovsoprum både på grund av utrymmesbrist och för att hålla kostnaderna nere. Kommunen ställer inte heller krav på att bostadsföretaget ska ha grovsoprum. Hyresgästerna hänvisas till återvinningscentralen för att slänga sitt grovavfall.

Ordning och reda i soprummen

I varje soprum finns det information om att grovavfall inte får lämnas i soprummet utan att hyresgästen själv ska transportera avfallet till kommunens återvinningscentral. En del av hyresgästernas grovavfall hamnar ändå i soprummen, och då får Bostaden dras med kostnaden för att omhänderta och transportera bort det avfallet.

Bostaden i Umeå har ett samarbete med Viva Resurs som är en arbetsmarknadssatsning i Umeå kommun för att hålla bättre ordning i soprummen. Medarbetarna i Viva Resurs går kontrollrundor i soprummen med varierande intervaller för att ta bort de grovsopor som

hyresgäster ändå lämnar där. Intervallerna varierar från en gång i veckan till en gång i månaden beroende på de olika bostadsområdenas grovsopsvolymer. Utöver dessa kontrollrundor går även kvartersvärdar till soprummen en till två gånger per vecka för att hålla efter ordningen i soprummen och se till att det är rent och snyggt.

Nyckeltal på sopmängder – återkoppling till hyresgäster och till medarbetare

Bostaden för statistik över de cirka 200 soprummen. Nyckeltalen redovisas varje kvartal och visar hur mycket avfall som genereras, i kilogram avfall per lägenhet, för respektive soprum. Nyckeltalen används både för att visa hyresgästerna i kundtidningen var de är duktiga på att sortera, och för internt bruk, för att till exempel kvartersvärdarna ska veta om deras respektive sophus har blivit bättre eller sämre.

Bostaden i Umeå AB

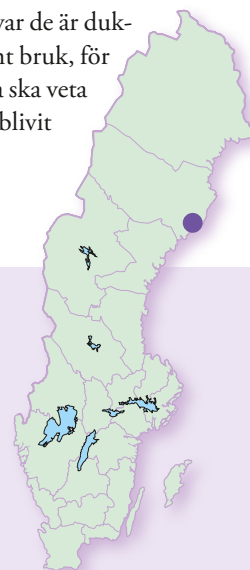
Antal lägenheter 15 168

Uppgiftslämnare Jeanette Forssén,
ansvarig för avfallshantering

Sortering

- ✓ Matavfall till biogas
- ✓ Förpackningar och returpapper
- ✓ Batterier
- ✓ Ljuskällor

För övrig sortering hänvisas boende till kommunens återvinningscentral.

BOSTADSSTIFTELSEN PLATEN

Bostadsstiftelsen Platen tillhandahåller sorteringsfraktionerna förpackningar och returpapper, ljuskällor, elavfall samt batterier. De flesta soprummen har full sortering. Det finns enstaka soprum som saknar vissa fraktioner, men de ligger istället nära en återvinningsstation eller återvinningscentral. Inget soprum har möjlighet att ta emot farligt avfall.

Sedan miljöbodarna byggdes om så har källsorteringen börjat fungera bättre. Efter ombyggnaden går inte hyresgästerna in i miljöbodarna utan kastar sitt avfall genom luckor på utsidan. En anledning till att sophanteringen har blivit bättre kan bero på att hyresgäster inte längre kan riva bland de saker som slängts och på så sätt skapa oreda. Men felsortering sker fortfarande, så för att ytterligare förbättra ordningen vid miljöbodarna finns det bovärdar som städar soputrymmena.

För att kommunen ska få en överblick över källsorteringen har det under två år genomförts plockanalyser av hushållssoporna. Resultaten från dessa visar att ytterligare 20 procent avfall borde sorteras.

Grovavfall

Den lokala avfallsplanen anger att fastighetsägare ska erbjuda plats för grovavfall åt sina hyresgäster och Platen är därför tvungna att anordna med mobil insamling eftersom de inte har några grovsoprum. Hyresgästerna får behålla sitt grovavfall i sina privata utrymmen (lägenhet eller källare) tills dess den mobila insamlingen kommer.

Insamlingen består av en container som ställs ut i bostadsområdet en kväll en gång i kvartalet enligt ett schema. När containern står utplacerad i bostadsområdena finns det alltid en bovärd närvarande som hjälper hyresgästerna att sortera avfallet. Efter att containern hämtats och körts till den kommunala återvinningscentralen sorteras grovavfallet en gång till.

Överlag fungerar det ganska bra, men ibland lämnar

hyresgäster kvar exempelvis soffor i källaren. Platen måste då samla in och transportera bort avfallet till återvinningscentralen. Bostadsstiftelsen Platen upplever att de betalar ganska mycket för den mobila insamlingen, men att det är värt kostnaden.

Arbete med hyresgäster

För att informera hyresgästerna om källsortering använder Platen sin hyresgästtidning och ordnar bomöten. Förut hade de också inslag om källsortering i "Lokal kanal" men kanalen är nu nedlagd. Vid enstaka tillfällen anordnar också kommunen träffar där Platen kan närvara och informera hyresgästerna om aktuella frågor.

Enligt bostadsföretaget finns det fortfarande problem med att nå ut till hyresgästerna då de anser att befintliga informationskanaler inte riktigt räcker till. För att försöka motverka detta kommer Platen gå ut med information till sommarklubbar som riktar sig mot ungdomar med olika typer av aktiviteter. Ett par av dessa aktivitetspass

kommer vikas åt information om miljö och sopsortering.

Platen informerar hyresgästerna om källsortering i sin hyresgästtidning.

Bostadsstiftelsen Platen

Antal lägenheter 5 928

Uppgiftslämnare Lennart Carlsson,
miljösamordnare

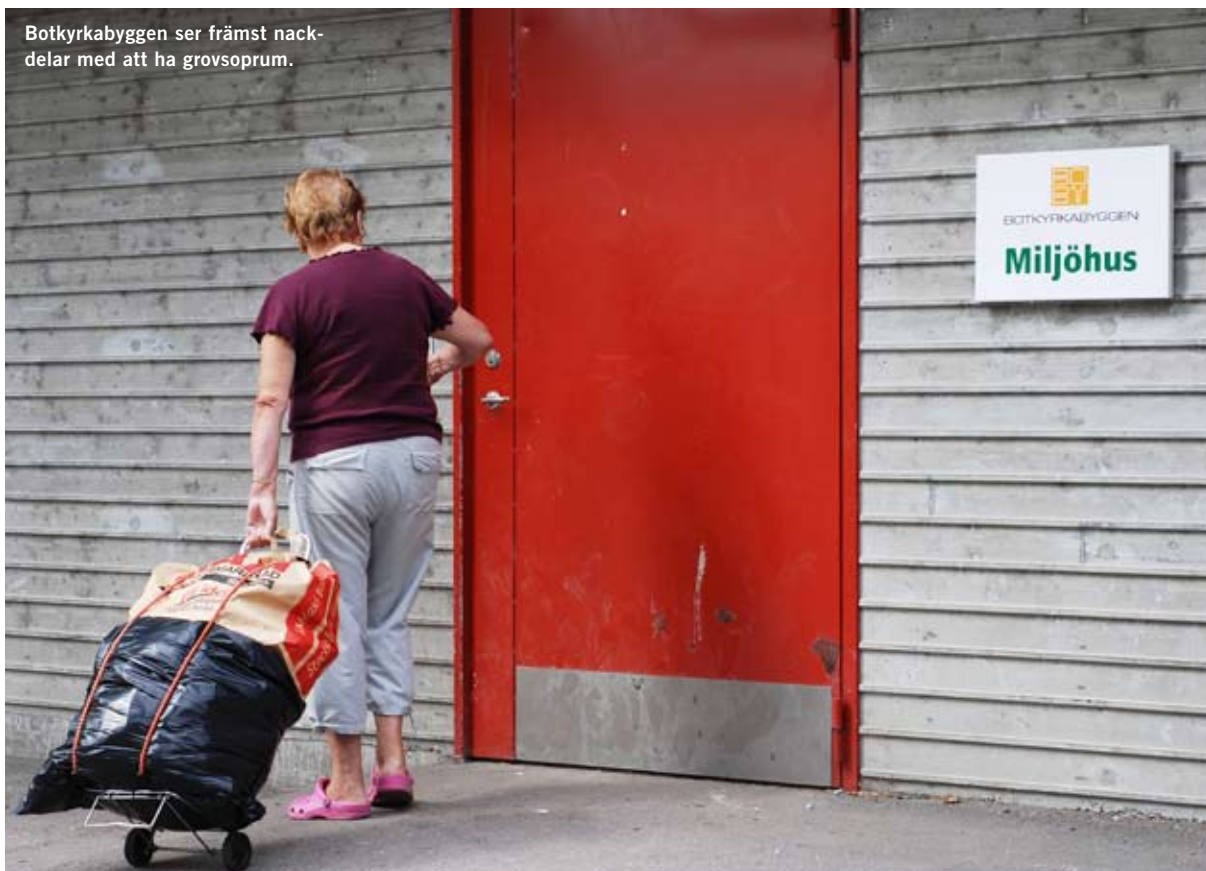
Sortering

- ✓ Matavfall för kompostering
- ✓ Förpackningar och returpapper
- ✓ Batterier
- ✓ Ljuskällor
- ✓ Elavfall
- ✓ Mobil insamling för grovavfall

BOTKYRKABYGGEN AB

Botkyrkabyggen ser främst nackdelar med att ha grovsoprum.

ANDERS F. JOHANSSON

Botkyrkabyggen tillhandahåller sorteringsfraktionerna komposterbart matavfall, förpackningar, returpapper, och elavfall till nästan alla hyresgäster. Hyresgästerna har också tillgång till grovsoprum.

Grovsoprum ett måste i Botkyrka

Botkyrka kommun har ålagt alla bostadsföretag i kommunen att tillhandahålla grovsoprum åt sina hyresgäster och Botkyrkabyggen har därför grovsoprum i bostadsområdena. Bostadsföretaget ser främst nackdelar med att ha grovsoprum, dels fungerar det inte bra och dels kostar det mycket. Botkyrkabyggen skulle hellre se att hyresgästerna själva transporterar sitt grovavfall till återvinningscentralen.

Företaget håller på med en utvärdering av hur grovsoprummen fungerar för att lyfta fram vad som kan förbättras eller förändras.

Det största problemet med grovsoprummen är att hyresgäster lämnar farligt avfall som miljövårdarna i bostadsområdena måste hantera. För att undvika att farligt avfall står framme i soprummen måste miljövårdarna varje dag kontrollera och rensa i grovsoprummen. Bostadsföretaget vill inte att miljövårdarna ska vara tvungna

att handskas med farligt avfall och vill därför hitta en lösning på problemet.

Hyresgästinformation i samband med inflyttning

Hyresgästerna får information om källsortering och om grovavfall i samband med att de flyttar in i lägenheten. Om ett bostadsområde har en väldigt låg källsorteringsnivå så delar Botkyrkabyggen ut riktad information i brevlådorna hos de boende i det aktuella området för att på så sätt försöka få hyresgästerna att bättra sig.

Botkyrkabyggen AB

Antal lägenheter 11 690

Uppgiftslämnare Christer Runing, utvecklingsledare

Sortering

- ✓ Matavfall till kompostering
- ✓ Förpackningar och returpapper
- ✓ Elavfall
- ✓ Grovsoprum

ESKILSTUNA KOMMUN- FASTIGHETER AB

Hyresgästerna i Eskilstuna Kommunfastigheter AB har tillgång till flera sorteringsfraktioner, bland annat brännbart, icke-brännbart, förpackningar och returpapper, elavfall, lampor, batterier, och farligt avfall. Nästan alla soprum, 95 procent, har dessa fraktioner.

De soprum som är undantag finns på platser som inte har tillräckligt många hyresgäster boende i närområdet för att fastighetsnära insamling ska kunna uppföras.

Trots hyresgästernas möjligheter att kunna sortera en stor del av sitt avfall är källsorteringen inte problemfri. Bostadsföretaget har ständigt bekymmer med osorterade och felsorterade sopor. För att komma tillrätta med detta krävs det att samtliga hyresgäster engagerar sig i sorteringen, något som är svårt att uppnå.

Grovavfall hämtas i soprum eller med container

Eskilstuna Kommunfastigheter erbjuder nästan alla sina hyresgäster grovsoprum trots att kommunen inte kräver att detta ska finnas i bostadsområdena. Företaget anser att det är god service att samtliga hyresgäster ska kunna lämna sitt grovavfall på en närliggande plats som företaget ansvarar för.

De områden som saknar ett grovsoprum får då och då en container utställd så att hyresgästerna kan slänga sitt grovavfall i denna istället. Containern bevakas under den tid som den står ute i bostadsområdet, annars ökar riskerna att farligt avfall också slängs med grovsoporna. I vissa områden har hyresgästerna egen nyckel till grovsoprummen och dessa rum är då helt obebakade. I andra områden har grovsoprummen speciella öppettider.

Företaget har prövat sig fram till den lösning som passar bäst i respektive bostadsområde.

Det finns flera problem med grovsoprummen, till exempel

- Vanliga sopor och farligt avfall hamnar där och måste omhändertas av personalen.
- Det kostar mycket pengar att ha grovsoprum och möjligen skulle det vara billigare att stänga dem.
- Grovsoprummen medför ett omfattande arbete för bostadsföretaget.

Bostadsföretaget tror att hyresgästerna skulle lämna sitt grovavfall i trapphus och källare istället för att transportera bort det till återvinningscentralen eftersom många inte har någon bil. Ansvar för grovsoporna skulle därför kanske inte försvinna, eftersom fastighetsägaren måste hålla brandutrymningsvägarna i fastigheterna fria.

Information till hyresgäster

För att förbättra källsorteringen i bostadsområdena samarbetar Eskilstuna Kommunfastigheter med hyresgäster i bostadsområdena. Dessutom "knackar de dörr" för att föra ut information personligen till sina hyresgäster. Bostadsföretaget har även fastighetsnära insamling som riktar sig till barn för att på så sätt tidigt skapa ett intresse för källsortering.

Många av bostadsföretagets hyresgäster har ett annat modersmål än svenska och för att nå ut även till dem med information har träffar anordnats och information översatt till deras hemspråk. Detta är inte problemfritt eftersom skriftlig information inte når fram till vissa grupper där en stor del är analfabeter.

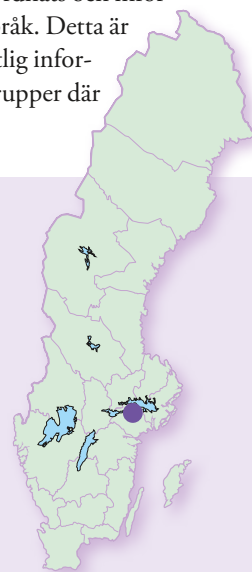
Eskilstuna Kommun- fastigheter AB

Antal lägenheter 5 665

Uppgiftslämnare Magnus Widing,
miljöchef

Sortering

- ✓ Förpackningar och returpapper
- ✓ Batterier
- ✓ Ljuskällor
- ✓ Elavfall
- ✓ Brännbart/icke brännbart
- ✓ Farligt avfall
- ✓ Grovsoprum

FASTIGHETS AB FÖRVALTAREN

Vissa av Fastighets AB Förvaltarens bostadsområden har sophus med varierande antal fraktioner, en del har full sortering medan andra har ett mindre antal fraktioner. En del av bostadsområdena har istället molok eller skåp med separata kärl. Sophusen med full sortering har fraktioner för förpackningar och returpapper, lysrör, låg-energi- och glödlampor, batterier samt elavfall. Antalet fraktioner bero på vilka möjligheter det finns i bostadsområdet, men glas och returpapper finns alltid.

Bostadsföretaget är nöjt med källsorteringen, men det finns vissa problem, exempelvis att cyklar och möbler lämnas vid sophusen. Nedskräpningen i bostadsområdena består till stor del av kartonger och wellpapp. Även hushållssopor, farligt avfall och grovavfall lämnas på felaktiga platser vilket bidrar till nedskräpningen.

Förvaltaren kompletterar kommunens insamling av grovavfall

Kommunen kräver inte att fastighetsägare ska tillhandahålla grovsoprum, utan kommunen ordnar mobil insamling för hushållen. Förvaltaren har tidigare haft grovsoprum i sina bostadsområden men har nu stängt ner de flesta. Det finns några grovsoprum kvar i centrala Sundbyberg, men det finns planer på att ta bort dem också.

Förvaltaren kompletterar kommunens insamling med en egen mobil insamling i form av en lastbil som åker runt till gårdarna enligt ett schema. Hyresgästerna har möjlighet att lämna sitt grovavfall i en mobil insamling elva gånger i månaden.

I en av stadsdelarna, Hallonbergen, har det funnits problem med grovavfallshanteringen. Därför har Förvaltaren inlett ett projekt där anställda på bostadsföretaget är med när den mobila insamlingen kommer till området. Personalen övervakar insamlingen och informerar hyresgästerna för att hjälpa dem att sortera rätt. Tanken med den mobila insamlingen är att hyresgästerna ska

delta i sorteringen av avfallet, inte överlåta till chauffören att ta hand om grovavfallet.

Förvaltaren ser den egna mobila insamlingen som en extra service till hyresgästerna och som ett försök att minska nedskräpningen i bostadsområdet. Men en container som står ute i bostadsområdena är bekvämare för hyresgästerna eftersom de slipper passa de tider som den mobila insamlingen medför. En utvärdering kommer att göras när projektet är slut för att se om det är bättre med mobil insamling eller permanent container.

Hyresgästinformation

Information om sortering och grovavfall sätts upp på anslagstavlor vid insamlingsplatser för avfall. Hyresgästerna får dessutom information om källsortering och grovavfallshandling på hemsidan där det finns sogpuides för respektive område. Denna information finns bara tillgänglig på svenska efter ett beslut i kommunledningen. En miljöbilaga kommer att ges ut i kundtidningen. Bilagan ska bland annat innehålla information om sopsituationen och den mobila insamlingen. Det ska också finnas konkreta exempel, exempelvis att av 2000 kapsyler kan man göra en cykel.

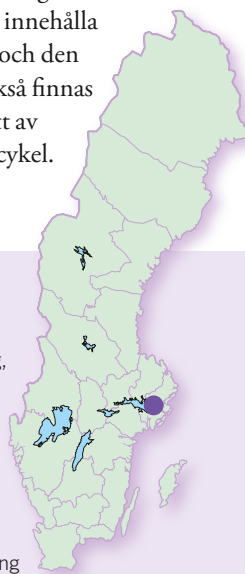
Fastighets AB Förvaltaren

Antal lägenheter 8 980

Uppgiftslämnare Charlotta Hedberg,
miljösamordnare

Sortering

- ✓ Förpackningar och returpapper
- ✓ Elavfall
- ✓ Ljuskällor
- ✓ Batterier
- ✓ Grovsoprum, delvis mobil insamling

GAVLEGÅRDARNA

SUNE BERGSTRÖM

Samtliga av Gavlegårdarnas hyresgäster kan sortera matavfall för kompostering, förpackningar och returpapper, batterier och lampor. Sorteringen fungerar bra, till exempelslängs farligt avfall väldigt sällan felaktigt i övriga fraktioner. Tidigare fanns problem i ett fåtal bostadsområden, vilket kan ha berott på språksvårigheter. Efter att Gavlegårdarna tagit fram ny information med bilder har sorteringen förbättrats.

Gavlegårdarna har avvecklat sina grovsoprum och idag hänvisas hyresgästerna till kommunens återvinningscentral. Anledningen är att grovavfallet inte ingår i avfallstaxan och bostadsföretaget anser därmed att grovsoporna inte är företagets ansvar. Kommunen ställer heller inga krav på att fastighetsägare ska hämta grovavfall.

Hyresgäster ansvarar för låst container

Det finns inga stora problem med grovavfall som lämnas kvar i källare eller på vind, men bostadsföretaget måste ändå lägga resurser för att transportera avfallet till kommunens återvinningscentral. Men hyresgästerna är inte beredda på höjda hyror för att bostadsföretaget ska tillhandahålla grovsoprum där det inte fungerar så bra.

Vissa bostadsområden som har engagerade lokala hyresgästföreningar har inlett samarbeten med bostadsföretaget för att få hämtning av grovavfall. Försök har påbörjats med låsta containrar som placeras ut i området. Den lokala hyresgästföreningen tar ansvar för nycklarna och kontrollerar att inget felaktigt avfall hamnar i containern och Gavlegårdarna betalar för hyra och tömning av containern.

Denna typ av lösning anser bostadsföretaget fungerar väldigt bra i de områden som har engagerade hyresgäst-

föreningar. Kostnaden för containern uppvägs av att bostadsföretaget inte måste samla in och transportera bort grovavfall som lämnas på olämpliga platser i bostadsområdet. Gavlegårdarna är villiga att föra liknande samarbeten med lokala hyresgästföreningar för att på så vis försöka minska arbetsbördan för de anställda.

Information till hyresgäster

Gavlegårdarna informerar kontinuerligt sina hyresgäster om källsortering i hyresgästtidningen som delas ut varje månad. I denna finns information om hur man källsorterar, och så lyfter man fram goda exempel på sortering. Entreprenören Gästrike Återvinning ger också ut egen information till de boende via en privat tidning. Direkt information via tidningar har stor betydelse, det räcker inte med att ha skyltar i soprummen, anser Gavlegårdarna.

Gavlegårdarna

Antal lägenheter 15 835

Uppgiftslämnare Mats Ajax, miljö- och kvalitetschef

Sortering

- ✓ Matavfall för kompostering
- ✓ Förpackningar och returpapper
- ✓ Batterier
- ✓ Lampor

För övrig sortering hänvisas boende till kommunens återvinningscentral.

GÅRDSTENSBOSTÄDER

En majoritet av Gårdstensbostäders hyresgäster, cirka 65 procent, har möjlighet att kompostera sitt avfall i bostadsområdena. Övriga sorteringsfraktioner ansvarar Förpacknings- och tidningsinsamlingen för och dessa är lokaliserade i återvinningsstationer på olika platser.

I samband med att Förpacknings- och tidningsinsamlingen planerade att dra in två återvinningsstationer i Gårdstensbostäders bostadsområden genomförde bostadsföretaget en studie över återvinningsstationerna. De kunde i studien konstatera att användningen var god och att indragningarna skulle leda till både en sämre källsortering och ökade kostnader för bostadsföretaget.

Gårdstensbostäder anser att det är viktigt med närhet till återvinningsstationer och att inte stänga ner existerande återvinningsstationer. Detta försämrar tillgängligheten och möjligheterna att lätt källsortera soporna för bostadsföretagets hyresgäster. Eftersom inte fastighetsägarna har något ansvar för återvinningsstationerna kan de inte förändra situationen för hyresgästerna.

Grovavfall

I alla Gårdstensbostäders bostadsområden finns det grovsoprum till hyresgästerna. Grovsoprummen är obebakade men har speciella öppettider. Bostadsföretaget har inga problem med att hyresgäster lämnar grovsopor i källare eller på vindar. Underhållet och tömningen av grovsoprummen är dyrt och den bästa lösningen vore om hyresgästerna själva ansvarade för grovsoporna. Men Gårdstensbostäder har inte fört några diskussioner kring att stänga ner grovsoprummen utan de ser rummen som en service till hyresgästerna. Ytterligare en anledning att behålla grovsoprummen är att bilinnehavet bland hyresgästerna är väldigt lågt och avståndet till återvinningscentralen långt. Detta innebär att många av hyresgästerna skulle få problem att själva sköta hanteringen och transportereringen av grovavfallet.

Arbete med hyresgäster

Gårdstensbostäder för ut omfattande information till sina hyresgäster om källsortering och grovavfall, bland annat i form av broschyrer. Informationen översätts till flera språk. Det ordnas också bomöten för att informera om ändringar i insamlingssystemet. Till hösten ska miljöinformatörer gå runt och knacka dörr hos totalt 2 700 lägenheter.

KRISTER ENGSTRÖM

I alla Gårdstensbostäders bostadsområden finns det grovsoprum.

Gårdstensbostäder

Antal lägenheter 2 726

Uppgiftslämnare Michael Piro-santo, fastighetsförvaltare

Sortering

- ✓ Matavfall för kompostering
- ✓ Grovsoprum

För övrig sortering hänvisas boende till producenternas återvinningsstationer.

HELSINGBORGSHEM AB

Helsingborgshem tillhandahåller sorteringsfraktionerna kompost, förpackningar och returpapper, batterier samt elavfall. Ett pilotprojekt för insamling av ljuskärlor har genomförts och utvärderats och kommer att införas i samtliga bostadsområden efter hand.

Källsorteringsgraden i sophusen är enligt Helsingborgshem riktigt bra, speciellt för returpapper, glas och kartong som har samlats in under flera år. Både metall och hårdplast kan få en bättre sorteringsgrad, och komposteringen som endast ligger på cirka 50 procent kan bli mycket bättre.

Grovsoprum ett krav

För ungefär 15 år sedan använde Helsingborgshem containrar för att samla in grovavfall. Numera ska grovsopor sorteras och dessutom ska fastighetsägare enligt kommunala avfallsföreskrifter tillhandahålla utrymme för grovsoporna. Så Helsingborgshem upphörde med den mobila insamlingen och ordnade istället grovsoprum i bostadsområdena. Vissa av grovsoprummen är låsta och har speciella öppettider, men det som då kan hända är att avfall istället dumpas utanför.

En erfarenhet som Helsingborgshem har fått är att ju bättre tillsyn och röjning grovsoprummen har, desto bättre tenderar grovavfallshanteringen att bli. Ger grovsoprummet intryck av att inte vara välskött är det vanligare att felaktigt avfall hamnar i rummen eller att sopor som inte tillhör bostadsföretagets hyresgäster lämnas. Helsingborgshem har märkt att vissa områden är bättre och andra sämre vad gäller grovsoprummen och sorteringen i dem.

En negativ konsekvens med osorterat avfall är att kostnaden snabbt fördubblas till skillnad från priset för hämtning av sorterat grovavfall. En fördel med grovsoprum som lätt kan nyttjas av hyresgästerna är att väldigt lite grovavfall lämnas på olämpliga platser när hyresgästerna flyttar, exempelvis i källare eller på vind.

Information till hyresgäster

För att förbättra käll- och grovsopssorteringen går Helsingborgshem ut med information till sina hyresgäster

Helsingborgshem informerar sina hyresgäster om källsortering i form av en dvd-skiva.

bland annat i form av en dvd-skiva, men även via specialkampanjer. Hur informationen når hyresgästerna beror på vilket problemet är, exempelvis kan det ske i form av skyltning, infomöten eller filmkvällar.

För att uppmuntra till en bättre sopsortering har Helsingborgshem informerat sina hyresgäster om att bättre sortering leder till billigare avgifter. Trots detta tycker sig inte bostadsföretaget se någon skillnad i sophus och grovsoprum. Helsingborgshem är ändå generellt sett nöjda med sophanteringen. De problem som finns gäller främst grovavfallet.

Helsingborgshem AB

Antal lägenheter 12 218
Uppgiftslämnare Kerstin Johansson, miljösamordnare

Sortering

- ✓ Matavfall för kompostering
- ✓ Förpackningar och returpapper
- ✓ Batterier
- ✓ Elavfall
- ✓ Grovsoprum

LUNDS KOMMUNS FASTIGHETS AB

I dagsläget har de flesta hyresgäster hos LKF, Lund Kommuns Fastighets AB, tillgång till samtliga sorteringsfraktioner, bland annat förpackningar och returpapper, batterier, ljuskällor och elavfall. På vissa platser räcker inte utrymmet till, eftersom miljöhusen byggdes för flera år sedan och efter hand har allt fler fraktioner tillkommit. För att lösa detta hängs behållare för lampor/lysrör upp på väggarna eftersom dessa inte tar lika stor plats.

För att förbättra hanteringen med farligt avfall provas nu ett låsbart och brandsäkert skåp i miljöhuset. När avfallet är lämnat är det inte åtkomligt längre för hyresgästerna. På sikt vill LKF att alla hyresgäster ska kunna lämna allt sitt avfall i miljöhusen.

LKF ser positivt på sopsorteringen i miljöhusen. Nu är återvinningen uppe i genomsnitt 45 volymprocent, resten är osorterat eller grovavfall. Bostadsföretaget strävar efter att öka återvinningstalet genom att informera hyresgäster och utbilda personal.

Det är av stor betydelse att personalen till exempel kontrollerar kärleens fyllnadsgrad kontinuerligt så att LKF inte betalar för luft. Fyllnadsgraden kan variera för att exempelvis barnfamiljer flyttar in eller ut i bostadsområdena, att fraktionernas sammansättning ändras, till exempel att mjukplast nu ska sorteras med hårdplast.

En annan förändring som har skett är att avfallet för returpapper har minskat, vilket LKF menar beror på att dekalering har delats ut till samtliga hyresgäster med budskapet "Nej tack till reklam". I dagsläget beräknas cirka 60–70 procent av hyresgästerna ha en sådan dekal på ytterdörren.

Grovsoprum ökar mängden grovavfall

LKF har olika lösningar för hyresgästernas grovavfall beroende på vilka förutsättningar som bostadsområdet har. I vissa områden finns antingen grovsoprum, tillfälliga containers eller mobil insamling, medan hyresgäster i andra områden enbart hänvisas till kommunens återvinningscentral med sitt grovavfall.

LKF anser att grovsoprum är en kostsam service och arbetar därför för att ta bort grovsoprummen. Generellt så har alla bostadsområden problem med att grovavfall lämnas vid sophuset eller i källare. Områdena med störst problem är de som har grovsoprum, vilket LKF menar beror på att grovsoprummen genererar mer grovavfall än områden som inte har grovsoprum. De tror att detta kan bero på att hyresgästerna även slänger vänners grovavfall i rummen. Rummen medför problem för personalen eftersom en stor del av grovavfallet är tungt och otympligt att hantera och transportera.

På sikt ska både grovsoprummen och den mobila in-

samlingen försvinna eftersom de kräver mycket resurser. LKFs mål är att alla hyresgäster själva ska transportera sitt grovavfall till återvinningscentraler. Istället för att tillhandahålla grovsoprum så ska LKF placera ut en tillfällig container cirka en till två gånger per år.

I ett av LKFs fastighetsområden med cirka 1 400 lägenheter som varken har grovsoprum eller mobil hämtning har personalen och den lokala hyresgästföreningen engagerat sig i frågan. De har köpt in ett släp som hyresgästerna i området kan låna för att kunna transportera bort sitt grovavfall.

Samarbete mellan personal och hyresgäster ger lägre avfallskostnader

LKFs genomsnittliga sophämtningskostnad ligger på 21 kronor per kvadratmeter och år. Ett bostadsområde utmärker sig genom sin engagerade personal och en aktiv lokal hyresgästförening: avfallskostnaderna har ett snittpris på endast 15 kronor per kvadratmeter per år.

LKF vill sprida erfarenheterna av arbetssättet och samarbetet som personalen och lokala hyresgästföreningen har till andra delar av företaget. För att uppnå detta har LKF utbildat sin områdespersonal, en person per förvaltningsområde, till miljöombud för att stimulera att en liknande motivation och kunskap ska växa fram i fler områden. Miljöombuden ska vara bland annat vara kontaktperson för miljöarbetet på sin arbetsplats, delta i ett nätverk av för miljöombud på företaget och vara resursperson och genomföra mindre miljöuppdrag.

Hyresgästföreningen har framfört önskemål om att utbilda miljöombud även bland hyresgästerna, och en sådan utbildning planeras för hyresgäster.

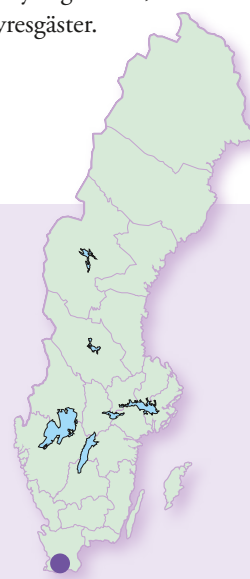
Lunds Kommuns Fastighets AB

Antal lägenheter 8 980

Uppgiftslämnare Åsa Johansson,
miljöansvarig

Sortering

- ✓ Matavfall för kompostering
- ✓ Förpackningar och returpapper
- ✓ Batterier
- ✓ Ljuskällor
- ✓ Elavfall
- ✓ Farligt avfall
- ✓ Grovsoprum, delvis mobil insamling

MITTHEM AB

Mitthem AB tillhandahåller samtliga sorteringsfraktioner i stort sett i alla sophus, bland annat förpackningar och returpapper, lysrör och batterier. De som saknar vissa fraktioner är placerade vid små fastigheter, har nära till producenternas återvinningsstationer eller har utrymmesbrist. De olika alternativen medför att det inte är nödvändigt eller möjligt att erbjuda alla fraktioner i sophuset. Mitthem har arbetat hårt med att få en fungerande källsortering och de anser att det idag fungerar bra.

För att sopsituationen ska bli mer rättvis för hyresgästerna håller Mitthem på och arbetar med ett sopsystem som ska göra det möjligt för hyresgästen att enbart betala för det egna avfallet. De vill införa ett mer rättvist system, eftersom exempelvis en pensionär genererar mindre sopor än en småbarnsfamilj.

Bostadsföretaget har nu börjat titta på ett APTUS-system med en bricka till varje hyresgäst. Med detta system skulle man kunna registrera vem hyresgästen är och vilken volym sopor som kastas. Det svåra med att införa ett nytt sopsystem är att det inte får bli för dyrt.

Grovavfall

Mitthem har grovsoprum i de flesta av sina bostadsområden, även om kommunen inte kräver detta. Rummen har funnits i cirka 20–30 år, men på senare tid har problem vuxit fram. Till exempel besöks grovsoprummen av sakletare som skär sönder säckar och förstör ordningen. Vissa av bostadsföretagets hyresgäster har också lämnat ut nyckeln till rummen till obehöriga vilket

har förvärrat oredan i rummen. I vissa områden har problemen med grovsoprummen blivit så stora att de har varit tvungna att stängas.

För att förbättra grovsophanteringen ska bostadsföretaget pröva att placera ut en container två gånger per år, istället för att ha grovsoprum. Containern står ute en dag och är bemannad med personal som hjälper till så att sorteringen blir rätt, det vill säga att det farliga avfallet slängs i en separat container och inte tillsammans med det övriga grovavfallet.

Genom att inte lämna containern obebakad hoppas Mitthem att de ska slippa osorterat avfall som leder till straffavgifter. Bostadsföretaget måste betala cirka 10 000–20 000 kronor för en osorterad container. Finns det bevis på vems det felaktiga avfallet är får hyresgästen betala en avgift, men det är ofta väldigt svårt att identifiera vem det tillhör.

För att nå ut till hyresgästerna med information skickar bostadsföretaget ibland ut informationsblad. Nyinflyttade hyresgäster blir också guidade av kvarterssvärdarna som bland annat visar var sophus och grovsoprum finns.

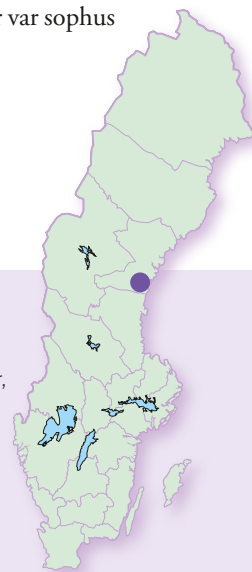
Mitthem AB

Antal lägenheter 4 503

Uppgiftslämnare Thomas Öhlander, förvaltare

Sortering

- ✓ Förpackningar och returpapper
- ✓ Batterier
- ✓ Ljuskällor
- ✓ Grovsoprum

MORASTRAND AB

Hösten 2008 genomfördes en plockanalys i Morastrand.

I Morastrand kan alla boende sortera ut matavfall till kompostering. I vissa bostadsområden har sophusen byggts ut för att möjliggöra bättre källsortering. Vilka fraktioner som finns avgörs av utrymmet i soprummen. I vissa kan det finnas förpackningar och returpapper, på enstaka platser kan också batterier, glödlampor och farligt avfall sorteras.

Hösten 2008 genomfördes en plockanalys för att kommunen ville se hur sopsorteringen fungerade. 150 av Morastrands lägenheter ingick i analysen och dessa jämfördes med två andra områden, bland annat ett villaområde. Resultatet blev att många förpackningar hamnade bland det brännbara.

För att förbättra sorteringen har Morastrand haft ett möte med kommunen då beslut togs om att fler sorteringsrum behövs i bostadsområdena. Därmed ska sopskåp för returpapper och kartong placeras ut på olika platser.

Soprum för källsortering har olika krav på skötsel. Vissa soprum används endast av ett tjugotal hyresgäster och dessa behöver fastighetsskötare endast besöka ungefär en gång i veckan. Soprum som utnyttjas av fler kan i vissa fall kräva besök av fastighetsskötaren varje dag på grund av den oordning som uppstår.

Bemannad grovsopsinsamling

Kommunen har inget krav på att Morastrand ska tillhandahålla grovavfallsinsamling åt hyresgästerna. Morastrand erbjuder ändå hyresgästerna mobil insamling. Den mobila insamlingen är bemannad vilket förbättrar både sorteringen av grovsoporna och garanterar att inget

felaktigt avfall lämnas. Den mobila insamlingen av grovavfall innebär att två bilar från SITA enligt ett schema under höst och vår besöker större bostadsområden cirka två timmar under kvällstid. Hyresgästerna får då ta med sitt grovavfall till den bestämda platsen och får hjälp att sortera avfallet i de två bilarna. Undantag görs när hyresgäster inte själva kan transportera grovavfallet till mötesplatsen. Då kan Morastrand hjälpa till med detta.

Av Morastrands 2 100 lägenheter är det cirka 1 200 som har tillgång till den mobila insamlingen. Tidigare har bostadsföretaget haft containrar som stått ute i bostadsområdena, men det blev problem med att felaktigt avfall lämnades. Antalet hyresgäster som använder den mobila insamlingen är ganska begränsat och Morastrand hoppas att de resterande hyresgästerna istället själva kör sitt grovavfall till återvinningscentralen.

Överlag fungerar grovavfallshantering bra. Morastrand anser inte att kostnaden för den mobila insamlingen är särskilt dyr, utan de ser snarare insamlingen som en del av servicen till sina hyresgäster.

Trots att hyresgästerna har tillgång till den mobila insamlingen förekommer det att exempelvis gamla soffor lämnas kvar i källare när hyresgästen flyttar. Morastrand måste då som fastighetsägare transportera bort avfallet till återvinningscentralen. För Morastrand är detta ett problem som de tror endast kan lösas genom att upplysa hyresgästerna om situationen.

Arbete med hyresgäster

För att förbättra källsorteringen i bostadsområdena går Morastrand ut tillsammans med kommunen och informerar hyresgästerna om deras skyldigheter att sortera hushållsavfallet. Information finns på bostadsföretagets hemsida, men även direkta utskick görs. En svårighet med information till hyresgästerna är den stora omsättningen av boende. Det blir då svårt att veta hur ofta ny information bör gå ut.

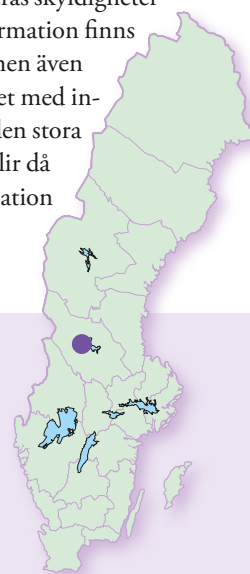
Morastrand AB

Antal lägenheter 2 179

Uppgiftslämnare Karin Lindblad,
miljöansvarig

Sortering

- ✓ Matavfall för kompostering
- ✓ Förpackningar och returpapper
- ✓ Mobil insamling för grovavfall

STÅNGÅSTADEN AB

Stångåstaden AB tillhandahåller återvinningsrum för förpackningar och returpapper, batterier, ljuskällor, småel och på vissa platser även elavfall. 98 procent av hyresgästerna har tillgång till fastighetsnära insamling på max 200 meter. När återvinningsrummen var nya kunde även farligt avfall lämnas, men denna möjlighet togs bort på grund av att insamlingen inte var säker. Många hyresgäster har till och med insamlingen lokaliserad i huset. Av dotterbolaget Studentbostäder i Linköping ABs hyresgäster har 100 procent tillgång till fastighetsnära insamling.

Källsorteringen fungerar bättre ju mer områdesvärdarna städar i återvinningsrummen. Hyresgäster tenderar att hålla rent bättre i rummen om de är välskötta från början. Ett bra återvinningsrum är enligt Stångåstaden ljus, städad, fräscht och målat med inplastade informationsskyltar som tydligt visar vad som ska slängas var. Rummet ska vara bra ventilerat eftersom källsortering inte nödvändigtvis måste lukta. Återvinningsrummet ska både se och kännas påkostat. Ett bra tömningsintervall är också viktigt. Utan ett anpassat tömningschema så ökar risken för att oreda ska uppstå. De satsningar som Stångåstaden har gjort på fina återvinningsrum har lett till en förbättrad sortering.

Stångåstaden för statistik över källsorteringen i respektive bostadsområde och denna tyder på att den källsorterade mängden avfall ökar. En ökad källsortering kan bero på en ökad konsumtion och inte nödvändigtvis på större sorteringsgrad. Entreprenören erbjuder Stångåstaden 100 kronor i återbäring per källsorterat ton, så desto högre andel sorterade hushållssopor desto billigare blir det för bostadsföretaget.

Grovsoprum en bra service

Stångåstaden har både grovsoprum och mobil insamling av grovavfall, de olika lösningarna varierar i bostadsområdena beroende på områdets förutsättningar. Den mobila insamlingen sker i form av en container som placeras ut oövervakad cirka två gånger per år. Hur länge containern finns tillgänglig för hyresgästerna varierar, men i studentområden står containern kvar under cirka

en vecka eftersom omsättningen av de boende är högre än i vanliga flerfamiljshus. Nackdelen med en oöverskådlig container är att obehöriga som inte är hyresgäster hos Stångåstaden också lämnar sitt grovavfall, men det är inget större problem. I takt med att återvinningsrum prioriterats i bostadsområdena har grovsoprummen försvunnit, men Stångåstaden är inte beredda att ta bort grovsoprummen helt och hållet. De anser att det trots allt är en bra service för hyresgästerna som bör finnas kvar i begränsad omfattning.

I bostadsområden där hyresgäster har tillgång till grovsoprum är det inte lika vanligt att grovsopor lämnas i återvinningsrummen. Ytterligare en fördel som Stångåstaden lyfter fram med grovsoprum är att hyresgästerna kan bedriva en slags inofficiell byteshandel i rummen som ur miljösynpunkt är positivt eftersom avfallet då återanvänds. Stångåstaden inledde under 2008 ett nytt samarbete med Linköpings stadsmission i syfte att öka återanvändningen av saker som annars kanske hade hamnat i grovavfallet. Exempelvis samlas cyklar in som studenter lämnat kvar efter att studietiden är avslutad som antingen säljs eller ges bort till behövande.

Arbete med hyresgäster

För att få en ytterligare förbättrad sortering i återvinningsrummen kommer Stångåstaden inom kort att uppdatera hemsidan med bättre avfallsinformation. Bostadsföretaget vill på hemsidan exempelvis beskriva hur mycket papper som återvanns under 2008 och lyfta fram att denna siffra motsvarar den stora skogen vid Linköping, Vallaskogen. Genom detta hoppas Stångåstaden att invånarna i Linköping bättre kan relatera återvinningen till sin omgivning. Stångåstaden anser att det är svårt att veta vad som får hyresgäster att källsortera eftersom de aldrig gått ut i bostadsområdena och frågat. Det kan därför vara svårt att gå ut med "rätt" sorts information som ökar hyresgästernas motivation och vilja att sortera.

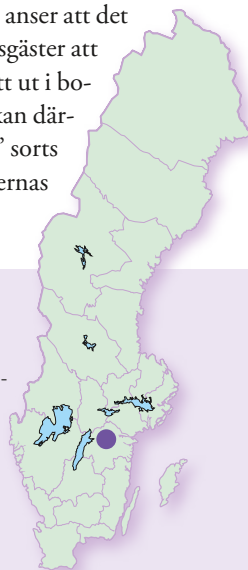
Stångåstaden AB

Antal lägenheter 18 678

Uppgiftslämnare Ulrica Melin, miljö- och hållbarhetschef

Sortering

- ✓ Förpackningar och returpapper
- ✓ Ljuskällor
- ✓ Elavfall
- ✓ Grovsoprum och mobil insamling

VARBERGS BOSTADS AB

Varbergs Bostads AB uppskattar att cirka 20 procent av hyresgästerna källsorterar rätt och att cirka 80 procent försöker sortera men misslyckas.

SOFIA LINDGREN

Varbergs Bostads AB har miljöhus med möjlighet att sortera förpackningar och returpapper, ljuskällor och batterier. Bredvid miljöhusen finns komposter för hyresgästernas matavfall. Cirka 92 procent av bostadsföretagets hyresgäster har tillgång till samtliga fraktioner. Undantagen är några få miljöhus med centrumnära läge som exempelvis inte har glasfraktionen vilket dels beror på utrymmesbrist, dels på att fastigheterna i närområdet inhyser företag som inte producerar så mycket glasavfall. Behovet av denna fraktion är därför inte så utbrett.

Källsorteringen i miljöhusen fungerar inte så bra som Varbergs Bostad önskar då sorteringen inte ens når upp till 50 procent. De uppskattar att cirka 20 procent av hyresgästerna källsorterar rätt och att cirka 80 procent försöker sortera men misslyckas. Detta leder till att bostadsföretaget måste eftersortera.

Grovavfall

Varbergs Bostad har totalt tre stycken miljöstationer som hyresgästerna kan slänga grovavfall i, bland annat virke och vitvaror. Bostadsföretaget ser miljöstationer som en service till hyresgästerna och är inte förpliktade av kommunen att tillhandahålla utrymmen för grovavfall. Flertalet av bostadsföretagets hyresgäster har möjlighet att sortera sitt grovavfall i dessa stationer. Miljöstationerna har speciella öppettider och är stängda på helgerna för att undvika att exempelvis villaägare slänger grovavfall i dessa.

Bostadsföretaget funderar på att utöka öppettiderna på miljöstationerna så att de kan vara öppna under de lördagar som ligger på in- respektive avflyttningshelger. Det är vid sådana tillfällen som Varbergs Bostad oftast har problem med att grovavfall lämnas utanför de låsta miljöstationerna. Varbergs Bostad har inga större problem

med att grovavfall dumpas i källare eller på vindar. Vid de enstaka tillfällen det sker är det en utflyttad hyresgäst som har lämnat kvar ägodelar i sitt förråd.

Varbergs Bostad anser att miljöstationerna är en förhållandevis billig tjänst då de har en omsorgsgrupp som består av personer med funktionshinder som via kommunen får möjlighet att arbeta ideellt med sortering.

Arbete med hyresgäster

För att försöka förbättra källsorteringen i de områden som har en sämre källsorteringsgrad går bostadsföretaget ut med riktad information om avfall. När nya hyresgäster flyttar in i bostadsområdena får de information om bostadsföretagets riktlinjer för källsortering och grovavfall. Bostadsföretaget går även ut i hyresgästtidningen med små notiser om avfallssituationen. Tyvärr har Varbergs Bostad inte märkt någon större skillnad i källsorteringen trots sina försök att nå ut till hyresgästerna.

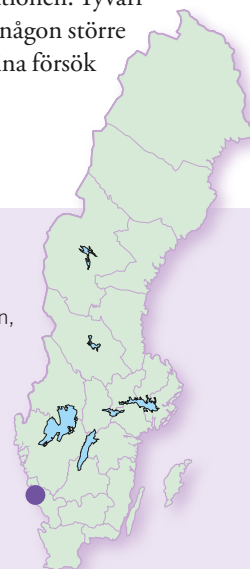
Varbergs Bostads AB

Antal lägenheter 5 123

Uppgiftslämnare Sven-Erik Eriksson,
ansvarig för avfallsfrågor

Sortering

- ✓ Matavfall – egen kompostering
- ✓ Förpackningar och returpapper
- ✓ Batterier
- ✓ Ljuskällor
- ✓ Elavfall
- ✓ Farligt avfall
- ✓ 3 miljöstationer för grovavfall

VILHELMINA BOSTÄDER AB

Vilhelmina Bostäder har sopkyrkor för förpackningar, returpapper, och ljuskällor.

Vilhelmina Bostäders bostadsområden har så kallade sopkyrkor, där hyresgästerna kan lämna förpackningar, returpapper, och ljuskällor. Någon enstaka sopkyrka tar emot batterier på grund av den höga andelen pensionärer i närområdet.

Bostadsföretaget har problem med sorteringen i soprummen och en möjlig orsak till detta kan vara att sopkyrkorna fortfarande är relativt nya och kan befinna sig i en invägningsfas. När nya hyresgäster flyttar in från landet brukar problem uppstå, vilket också kan förklaras av att källsortering av hushållsavfallet inte är en vana. Men på det stora hela anser ändå bostadsföretaget att sopsituationen är bra.

Grovsoprum inte efterfrågat

Vilhelmina Bostäder ordnar inte någon hämtning av grovavfall och inga klagomål inkommit från hyresgäster som saknar denna service. Eftersom ingen efterfrågan tycks finnas, anser bostadsföretaget att det inte finns någon större anledning att ställa iordning exempelvis ett grovsoprum.

Kommunen kräver heller inte att bostadsföretaget ska omhänderta hyresgästernas grovavfall. Enligt bostadsföretaget kan denna brist på efterfrågan bero på att Vilhelmina kommun ställer ut containrar en gång per år som alla kommuninvånare kan slänga sitt grovavfall i.

Bostadsföretaget tror även att den höga andelen äldre i

deras bostadsområden leder till att mycket mindre mängder grovavfall produceras än i områden med en yngre befolkning.

Vilhelmina Bostäder anser att sophantering är väldigt dyr. De planerar inga större förändringar i sophantering, men kommer att införa fraktioner för ljuskällor och batterier i alla sopkyrkor.

Hyresgästerna får information i form av broschyrer med varierande information som skickas ut. Bostadsföretaget har även satt upp nya större skyltar vid sorteringskärlen för att hyresgästerna inte ska kunna missförstå vilket avfall som ska slängas var. Problemet i soprummen är egentligen inte att felsortering sker utan att felaktigt avfall lämnas i rummen.

Vilhelmina Bostäder AB

Antal lägenheter 699
Uppgiftslämnare Erik Lindahl, VD

Sortering

- ✓ Förpackningar och returpapper
- ✓ Ljuskällor

För övrig sortering hänvisas boende till kommunens återvinningscentral.

VÄSBYHEM AB

Väsbyhem erbjuder sina hyresgäster möjlighet att sortera sitt avfall i fraktionerna förpackningar, returpapper, elavfall, ljuskällor och småbatterier. Trots att soprummen på vissa platser är ganska trånga så finns alla dessa fraktioner i samtliga Väsbyhems källsorteringshus. Nya källsorteringshus har också byggts på flera platser i Väsbyhems bostadsområden. Sorteringen i källsorteringshusen fungerar både bra och dåligt. Vissa områden är bättre än andra och enstaka ”problemrum” finns, men majoriteten av hyresgästerna sorterar bra.

Fastighetsnära källsortering tar över grovsoprummen

Upplands Väsby kommun har krav på att bostadsföretaget ska erbjuda inlämning av grovsopor i närheten. I dagsläget har cirka 35 procent av Väsbyhems hyresgäster tillgång till grovsoprum, en siffra som blir allt lägre. Tidigare har grovsoprum funnits i samtliga bostadsområden, men bostadsföretaget har valt att istället ha fastighetsnära källsortering i de före detta grovsoprummen.

För att hyresgästerna fortfarande ska kunna lämna grovavfallet i sitt närområde anordnas mobil insamling i form av en eller flera containrar. Den mobila insamlingen fungerar bra. En nyhet för i år är att containrarna ska placeras ut minst tre gånger per år istället för två som tidigare varit fallet. Övrig tid hänvisas hyresgästerna till närmaste återvinningscentral.

Det som kan vara problem i vissa områden är att exempelvis större grovavfall, bland annat stora möbler, lämnas i containern där endast mindre avfall får lämnas. Dessutom har bostadsföretaget problem med att hyresgäster i vissa fall lämnar grovsopor utanför grovsoprummen.

För att komma tillrätta med problemen med grovavfallet planerar Väsbyhem att eventuellt utöka servicen med grovavfallscontainrar genom att placera ut mindre containrar med tätare intervaller, möjligen en gång per månad. Bostadsföretaget tror att hyresgästerna har lättare för att förvara grovsoporna hemma om det gäller en kortare tid. Nackdelen med att låta en oönskad container stå ute flera dagar i bostadsområdena är att även obehöriga lämnar grovavfall i den.

Grovsopshanteringen kräver mycket resurser i tid och pengar. För Väsbyhem innebär minskningen av grovsoprum att de kan spara pengar då tillfälliga containrar är en billigare lösning.

En annan fördel är att det i de allra flesta fall är grovsoprummen som byggs om till källsorteringsrum vilket innebär att de sparar in utgifterna för att bygga helt nya utrymmen för källsorteringen. Det är dessutom ofta om plats i bostadsområdena, och bostadsföretaget slipper

den svåra och i tid utdragna processen med att få bygglov för källsorteringsrum.

Information och avvikelserapportering för kommunikation med hyresgäster

Hyresgästerna får oftast information om sophantering i samband med att nya källsorteringsrum öppnas. Hyresgästerna i det aktuella området bjuds då in till informationsmöten i ett eller flera av de nya källsorteringsrummen.

I rummen finns information i form av inplastade skyltar över kärnen som tydligt visar vilket avfall som ska slängas. Även avfallsentreprenören har klistrat dekaler med bild och text på kärnen som informerar om vad som ska slängas i respektive kärn.

Vid de tillfällen som Väsbyhem märker att sorteringen inte fungerar i ett källsorteringsrum kan kvartersvärdarna fotografera det felsorterade avfallet inne i rummet och gå ut med riktad information till de boende i det specifika området.

Informationskällorna för avfallsfrågor är främst hyresgästtidningen och bostadsbolagets hemsida. För att Väsbyhem ska ha en bra överblick över sopsituationen i bostadsområdena skriver kvartersvärdarna avvikelserapporter när sorteringen inte fungerar. Även entreprenören som städar källsorteringsrummen lämnar avvikelserapporter till Väsbyhem. På så sätt blir det lättare att gå ut med information som är riktad mot de specifika områden som har en sämre sorteringsgrad.

Väsbyhem är beredda att anordna dörknackning och möten med hyresgästerna i de sämre soprummen om inte situationen förbättras. Det är också viktigt att informationen som går ut till hyresgästerna lyfter fram positiva exempel och inte endast kritik av den nuvarande situationen. Men bostadsföretaget är samtidigt medvetet om att det kan ta år att förändra folks beteenden.

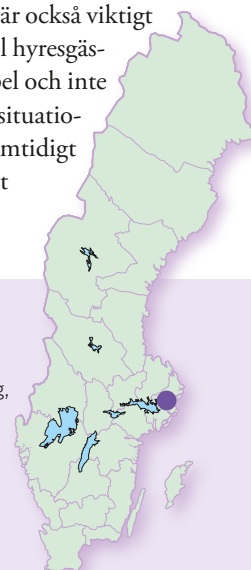
Väsbyhem AB

Antal lägenheter 6 370

Uppgiftslämnare Anette J:son Skog,
miljösamordnare

Sortering

- ✓ Förpackningar och returpapper
- ✓ Batterier
- ✓ Ljuskällor
- ✓ Elavfall
- ✓ Grovavfall, delvis mobil insamling

VÄXJÖHEM AB

ANN YNGVESSON

För att få hyresgästerna att förbättra sin sopsortering har Växjöhem satt upp nya skyltar med bilder i miljöhusen.

Växjöhem har miljöhus i sina bostadsområden som tar emot förpackningar, returpapper, ljuskällor och batterier. De flesta miljöhusen har alla dessa fraktioner men några hus saknar vissa fraktioner på grund av utrymmesbrist.

Källsorteringen i miljöhusen kan enligt bostadsföretaget bli mycket bättre eftersom det blir en del felsortering. Alla Växjöhems bostadsområden har bovärdar som ser efter miljöhusen och som även städar upp efter hyresgästerna. Hur ofta bovärdarna besöker miljöhusen varierar från område till område, men många bovärdar städar husen dagligen.

Grovsoprum ett hinder för miljömål?

Växjöhem har tidigare haft mobil insamling av grovavfall med en container som placerades ut i bostadsområdena, men insamlingen av grovavfallet var osorterat vilket bidrog till stora kostnader för bostadsföretaget. Växjöhem ansåg inte att denna lösning var något bra alternativ och numera hänvisas hyresgästerna till kommunens återvinningscentral. Kommunen kräver heller inte att grovsoprum ska tillhandahållas.

Växjöhem arbetar efter en miljöplan som bland annat fokuserar på att minska mängden osorterat avfall. Grovsoprum skulle enligt bostadsföretaget inte kunna bidra till att detta mål uppnås.

Någon utvärdering har inte gjorts efter att den mobila insamlingen tagits bort, så Växjöhem vet inte om situationen har blivit bättre eller sämre. Växjöhem vill inte heller ha grovsoprum då de inte tror att den lösningen skulle fungera eftersom folk ofta är bekväma. Att införa grovsoprum skulle också öka arbetsbördan för Växjöhem.

En nackdel med att inte erbjuda någon grovsopsinsamling är att hyresgäster ibland ställer ut sitt grovavfall i soprummen. Då blir det företagets ansvar att trans-

portera bort avfallet till återvinningscentralen. Denna hantering genererar en kostnad som företaget accepterar.

Arbete med hyresgäster

För att få hyresgästerna att förbättra sin sopsortering har Växjöhem satt upp nya skyltar med bilder i miljöhusen. Samma bilder har också skickats ut i broschyrer till hyresgästerna. Växjöhem tror att bilderna är väldigt betydelsefulla för att kunna få en bättre fungerande källsortering eftersom en fjärdedel av deras hyresgäster inte är av svenskt ursprung.

Bostadsföretaget har ännu inte hört något om situationen har förändrats efter att satsningarna på de nya skyltarna har gjorts. För att försöka få hyresgästerna att sluta lämna grovavfall i miljöhusen kommer Växjöhem fortsätta informera om situationen och vilka plikter som hyresgästerna har. Bovärdarna har också en viktig roll i att förbättra ordningen i miljöhusen eftersom ett rent och snyggt miljöhus tenderar att få hyresgästerna att sortera sina sopor och hålla efter bättre.

Växjöhem AB

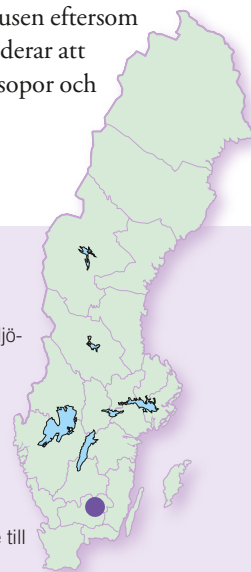
Antal lägenheter 6 579

Uppgiftslämnare Karolina Strid, miljösamordnare

Sortering

- ✓ Förpackningar och returpapper
- ✓ Batterier
- ✓ Ljuskällor

För övrig sortering hänvisas boende till kommunens återvinningscentral.

ÄLVKARLEBYHUS AB

Älvkarlebyhus tillhandahåller de flesta sorteringsfraktionerna åt sina hyresgäster, som elavfall, batterier, ljuskällor, förpackningar och returpapper. Vissa bostadsområden saknar några av dessa fraktioner då utrymmet i soprummen inte riktigt räcker till och det är utrymmet som avgör hur många fraktioner som finns. För att lösa utrymmesfrågan har sorteringsfraktioner på vissa platser placerats utomhus. Bostadsföretaget anser att sopsorteringen fungerar hyggligt i de flesta sophusen.

Grovavfall

Älvkarlebyhus har ett fåtal grovsoprum i några bostadsområden och dessa fungerar bra. I resterande områden anordnar inte bostadsbolaget någon form av grovsopshämtning, utan hyresgästerna hänvisas till kommunens återvinningscentral. Anledningen till att Älvkarlebyhus inte tillhandahåller grovsoprum till samtliga hyresgäster är att de inte vill engagera sig i grovavfallshanteringen. Bostadsföretaget menar att om grovsoprum erbjuds kommer mängden grovavfall i bostadsområdena endast öka och de begränsar därför antalet rum.

Älvkarlebyhus är överlag nöjt med grovavfalls- och sopsituationen, trots vissa problem med att grovavfall dumpas vid sophusen. Vissa områden har större problem med grovsopor än andra, men svårigheterna är inte allt för stora enligt bostadsföretaget. Fördelen med att hänvisa hyresgästerna till kommunens återvinningscentral är att bostadsföretaget i teorin slipper engagera sig i grovavfallshanteringen. Baksidan blir dock ofta att Älvkarlebyhus måste samla in och transportera bort grovavfall som lämnas i bostadsområdena, vilket speciellt sker

i samband med att hyresgäster flyttar. Kan de kvarlämnade grovsoporna spåras till en specifik hyresgäst läggs ansvaret över på denne, men oftast blir det bostadsföretaget som måste transportera soporna till återvinningscentralen.

Arbete med hyresgäster

Sopsorteringen infördes i Älvkarlebyhus bostadsområden för cirka ett år sedan och i samband med detta gick företaget ut med omfattande information om det nya systemet till sina hyresgäster. Efteråt har bostadsföretaget inte gått ut med så mycket mer information om sopsorteringen. Den information som hyresgästerna får är gemensam information som skickas ut från samarbetet mellan Älvkarlebyhus och entreprenören Gästrike Återvinning.

Älvkarlebyhus AB

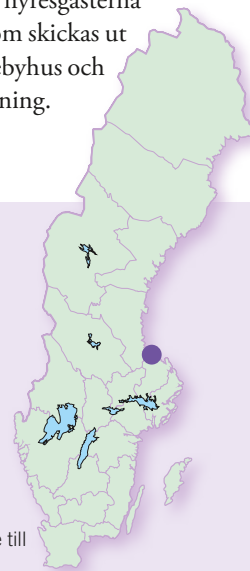
Antal lägenheter 1 091

Uppgiftslämnare Anders Larsson,
förvaltare

Sortering

- ✓ Förpackningar och returpapper
- ✓ Batterier
- ✓ Ljuskällor
- ✓ Elavfall

För övrig sortering hänvisas boende till kommunens återvinningscentral.

ANDERS F. JOHANSSON

AVFALLSHANTERING I SABO-FÖRETAG

Många SABO-företag arbetar hårt med avfallshanteringen och kostnaderna ökar. Miljöarbetet i företagen och kraven i samhället har också lett till att allt fler avfallsfraktioner ska sorteras och att fraktionerna sammansättning kan ändrats över tiden.

För att belysa de problem som kan uppstå och för att söka efter goda exempel inom avfallshanteringen har SABO intervjuat 18 medlemsföretag för att komplettera den information vi får via SABOs miljöenkät. Det utvalda företagen är både stora och små, samt finns i olika delar av landet. Den här rapporten ska ge en bild av hur situationen är i SABO-företagen och är ett underlag för erfarenhetsutbyte.

Intervjuerna visar en samstämmig bild: grovsoprummens tid är över och källsorteringsrummen tar över. Avfallshanteringen är dyr, det är svårt att nå ut till hyresgästerna och det är svårt att få rena fraktioner. Det finns också företag som är nöjda och tycker att det fungerar tillräckligt bra, men även dessa lägger stora resurser på att det ska fungera.

